

نگاهی به نشریات طنز و فکاهی سال اول پیروزی انقلاب اسلامی (۵)

رئیس جمهوری بادامادش!

بهزاد توفیق فر

پژوهشگر طنز

رئیس جمهور بود و نه از دولت. مجلس و سایر نهادها و ارگان های اغلب تازه تأسیس هم که تکلیفشان معلوم بود.

خط اصلی بهلول در ابتدای ریاست بنی صدر بر دولت، مظلوم‌نمایی و نشان دادن چهره‌های «مبارز تنها» از وی است. این خط، هم در کاریکاتورها و هم در متون و اشعار دنبال می‌شد و فضایی را ترسیم می‌کرد که بنی‌صدر به تنهایی در یک سو با امکانات حداقلی و انگشت‌شمار افراد همسو قرار دارد و قصد دارد تا اصلاحات عظیمی را برای مردم رقم بزند اما در مقابلش همه امکانات در اختیار افراد بی‌سواد و بی‌شناسنامه است که نمی‌خواهند چرخ زندگی مردم بچرخد و چوب لای چرخ بنی‌صدر می‌گذارند. تکیه این فضا سازی نیز بر همان تپه‌هایی بود که قبلاً بنی‌صدر دیده بود و روزنامه‌ها و منافقین، آن را آراسته و دلخواه در نظر مردم جلوه دادند. فضایی که در همین نوشته و به صورت گذرا به برخی از آن‌ها اشاره کردیم.

از حق نگذریم، ساختار اداره کشور نیز این دستاویز را به بنی‌صدر می‌داد تا بدون سختی‌های معمول، منافقانه عمل کند. بدین معنا که هرگاه کم‌کاری یا نقصی در امور وجود داشت که بدیهی بود آن نقص را به دولت و نخست‌وزیر نسبت می‌داد اما هرگاه کار خوبی انجام می‌شد یا طرح مردمی به نتیجه می‌رسید، رئیس‌جمهور خود را جزء اصلی و راهبر دولت معرفی می‌کرد و آن نتیجه خوب را به خود نسبت می‌داد.

منابع و مدیریت همه بانک‌ها در دست بنی‌صدر، وی اقدام به اعطای وام مسکن کرد. این اقدام گرچه موجب افزایش مهاجرت و ماندگاری مهاجران روستایی در حاشیه شهرهای بزرگ خصوصاً تهران شد و با پخش نقدینگی بانک‌ها در دست مردم، افزایش تورم و گرانی و احتکار را موجب گشت، اما برای خود بنی‌صدر تبلیغات وسیع و گسترده‌ای از جیب دولت به همراه داشت. بر اساس آن هر یک از شهروندان می‌توانستند تا سقف ۳۰ هزار تومان با سپرده ۳۰ هزار تومانی تسهیلات دریافت کنند. البته که نظارتی هم بر اینکه مردم واقعاً اقدام به ساخت یا خرید خانه کنند، نبود و اینکه در سال ۱۳۵۸ چه کسانی سی‌هزار تومان پول داشتند هم جای بررسی دارد. این تبلیغات به علاوه فعالیت شبانه‌روزی خانه‌های تیمی و شبکه مجاهدین خلق (منافقین) و البته ریزناز آگهی‌های روزنامه شخصی بنی‌صدر (انقلاب اسلامی) موجب شد که وی، رئیس‌جمهور شود.

بهلول، یکی از اولین مطبوعاتی بود که از انتخاب بنی‌صدر روی جلدش استقبال کرد. «جامعه مطبوعات مفتخر است رئیس‌جمهوری را از بین روزنامه‌نگاران انتخاب شد». این جمله آغاز تغییر مسیر بهلول بود. تا آن روز، بهلول به صورت متمرکز از قطب‌زاده حمایت می‌کرد اما از این پس، ضمن نگهداشتن طرف‌قطب‌زاده، به حامی اصلی بنی‌صدر تبدیل شد. جالب است که این حمایت از شخص

دیدیم که ابوالحسن بنی‌صدر خیلی ادعای اقتصاددانی و دکترای و این‌ها داشت. در مدت کوتاهی هم که در وزارت اقتصاد بود، هر تپه‌ای که توانست، با عنایت به علم روز اقتصاد و دستورالعمل‌های بانک جهانی، مورد عنایت قرار داد. مثلاً طرح ملی کردن همه بانک‌ها (بخوانید دولتی کردن اقتصاد). با اجرای این طرح، بانک‌های سراسر کشور ابتدا به تملک دولت درآمدند و سپس بانک‌های خصوصی و مختلط در چند بانک دولتی ادغام شدند. علی‌اکبر معین‌فر [وزیر نفت بنی‌صدر] می‌گوید: «ابتدا همان بحث مدیریت بانک‌ها توسط دولت مطرح شد، اما آقای بنی‌صدر گفت چرا بانک‌ها را ملی نمی‌کنید؟ ملی کنید که تکلیف مشخص باشد. آقای [عزت‌الله] سبحانی هم دفاع کرد. به این ترتیب طرح ملی شدن بانک‌ها رای آورد». یا مثلاً ملی شدن صنایع و زمین‌های بزرگ (بخوانید دولتی کردن صنایع بزرگ مثل خودرو و معدن و...). این طرح تصریح می‌کرد: «منظور از زمین بزرگ، سه برابر زمینی است که عرف محل برای یک نفر لازم می‌داند». در مرحله بعد، صنایع بزرگ ملی و اموال بیش از پنجاه نفر از سرمایه‌داران معروف دوره بهلولی ملی شد و در اختیار دولت بنی‌صدر قرار گرفت.

اما بزرگ‌ترین تپه‌ای که دکتر بنی‌صدر آن را دید، «وام‌های مسکن» بود که بعدتر به وام مسکن بنی‌صدری معروف شد. با قرارگرفتن

بهلول، یکی از اولین مطبوعاتی بود که از ریاست جمهوری بنی‌صدر روی جلدش استقبال کرد. (شماره ۳۵ - ۱۴ بهمن ۱۳۵۸)

